

Педагогічні КАДРИ

газета

ЗАСНОВАНА У ЖОВТНІ 1929 РОКУ

№ 9 (1628) ГРУДЕНЬ 2012 РОКУ

НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА

*Шановні студенти, викладачі,
співробітники, уся велика
Драгомановська родино!
Сердечно вітаю Вас з Новим
роком і Різдвом Христовим!*

*Минає 2012 рік, залишаючи по
собі чимало досягнень і перемог.
Спільними зусиллями нам вдалося
вагомо підійняти якість навчання в*

*Драгомановському університеті, впевнено лідирувати у педа-
гогічній освіті України і вийти на освітній простір Європи.
Чимало праці й сил було покладено на реалізацію задумано-
го. І нам усе вдалося. Я пишаюся нашими спільними здобут-
ками і дякую за плідну доброякісну роботу. Новий 2013 рік
принесе нові плани й ідеї. Я вірю, попереду в нас ще багато
перемог, досягнути яких вдасться лише разом. Відтак бажаю
Вам доброго здоров'я, невичерпної енергії, прихильності долі
й родинного благополуччя! Хай з легкістю втілюються в життя
мудрі ідеї і сміливі плани на благо народу України!*

**З повагою, ректор
НПУ імені М. П. Драгоманова
Віктор Андрущенко**

Вітальне слово ректора

Конкурс

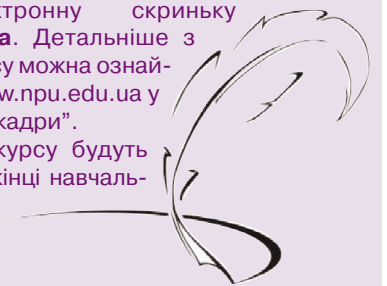
“ДОТИКОМ ПЕРА”

Газета “Педагогічні кадри” нагадує читачам про проведення загальноуніверситетського конкурсу “Дотиком пера” на кращу авторську роботу, що буде опублікована в газеті. За підсумками конкурсу переможці будуть нагороджені трьома преміями: I місце – 1 000 грн., II – 800 грн., III – 500 грн.

Для участі в конкурсі потрібно бути студентом або аспірантом нашого університету і створити авторську роботу (стаття, репортаж, наукова розвідка, фотографія тощо). Після цього – подайте її в редакцію газети “Педагогічні кадри”. Зверніть увагу, що в конкурсі беруть участь лише роботи, які були чи будуть опубліковані в газеті, тому подане творіння має відповідати концепції видання.

Роботи на конкурс та запитання ви можете надсилати на електронну скриньку gazeta@npu.edu.ua. Детальніше з положенням конкурсу можна ознайомитися на сайті www.npu.edu.ua у розділі “Педагогічні кадри”.

Результати конкурсу будуть оприлюднені наприкінці навчального року.

ВЕЛИКИЙ ВЧИТЕЛЮ!

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені Михайла Драгоманова пишається тим, що біля його керма свого часу тривалий період стояли саме Ви. Талановитий, відчайдушний науковець, блискучий математик, видатний педагог, особистість з непересічним ширим і справедливим характером, темпераментом патріота, відданого улюбленій справі. Ви й досі, навіть на заслуженому відпочинку, опікуєтеся Драгомановським університетом. Вас з радістю чекають студенти і викладачі, дослухаються до Ваших порад, переймають досвід.

Шановний Миколо Івановичу, Ви стали для усіх драгомановців великим Вчителем і наставником. Тож у 80-річний ювілей дозвольте від імені багатотисячного колективу викладачів, студентів, аспірантів, докторантів і співробітників Національного педагогічного університету імені Михайла Драгоманова сердечно привітати Вас зі славним святом.

Багато років освітянська громадськість знає Вас, Миколо Івановичу, як мудрого організатора освіти в Україні, вченого-математика і фундатора, продовжувача наукової математичної школи асимптотичних методів у галузі диференційних рівнянь. За Вашими постулатами, науковими розвідками й глибокими монографічними дослідженнями виховалося не одне покоління математиків, які й сьогодні сіють добре і мудре, працюючи у найрізноманітніших навчальних закладах в усіх куточках України і закордоном.

Плоди Вашої багатогранної праці педагога, громадського діяча, науковця залишили великий слід на освітянській ниві. Під Вашим керівництвом та з Вашою участю Національний педагогічний університет імені Михайла Драгоманова став провідним навчально-науковим комплексом у системі підготовки педагогічних кадрів. Ваші беззаперечний професіоналізм, глибокі фундаментальні знання та високе сумління завжди спрямовані на підвищення якості національної освіти. У впевненому поступі українського суспільства на шляху глибинних перетворень в освітній системі є частка й Вашої натхненної праці.

Вас, Миколо Івановичу, люблять і шанують не лише колеги, друзі, рідні, але й багатотисячний колектив драгомановців. Щира подяка Вам за постійну самопожертву, щоденну самовіддачу, благородну любов і турботу, нелегку викладацьку, управлінську, науково-дослідну працю.

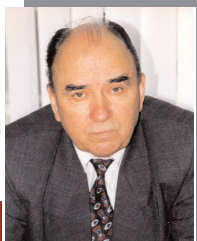
Тож з нагоди свята зичимо Вам, Великий Учителю, козацького здоров'я на довгі роки, благодаті й добробуту, окриленого настрою, злагоди й душевного щастя. Хай Ваша мудрість і сумлінність на теренах освіти і надалі будуть запорукою задоволення від такої благородної та надзвичайно значимої справи, якою є освіта на благо українського народу. Світлих думок, незгасної енергії на довгі й щасливі літа!

**З повагою,
ректор НПУ імені
Михайла Драгоманова
Віктор АНДРУЩЕНКО**

Ювілей

**М. І. Шкілю –
80 років**

стор. 2-5

**Вручення
іменних стипендій**

стор. 6

Благодійний фонд

**Незабутня
практика в
Карпатах**

стор. 7

Студентський голос

ШКІЛЬ МИКОЛА ІВАНОВИЧ

(До вісімдесятиріччя від дня народження)

13 ГРУДНЯ 2012 РОКУ виповнилось 80 років академіку Національної академії педагогічних наук України, доктору фізико-математичних наук, професору Миколі Івановичу Шкілю.

М. І. Шкіль народився в с. Бурбіно Семенівського району Полтавської області. Закінчив з відзнакою фізико-математичний факультет Київського педагогічного інституту, а в 1958 р. – аспірантуру при кафедрі математичного аналізу. Вся подальша його наукова і педагогічна діяльність пов'язана з Київським педагогічним інститутом (пізніше – Національним педагогічним університетом імені М. П. Драгоманова), де він пройшов шлях від аспіранта до ректора. У 1959 р. захистив кандидатську дисертацію на тему “До питання про асимптотичне зображення розв'язків систем диференціальних рівнянь, які містять параметр”, а в 1968 р. – докторську дисертацію на тему “Про деякі асимптотичні методи в теорії лінійних диференціальних рівнянь з повільними змінними коефіцієнтами”.

У 1973 – 2003 рр. М. І. Шкіль – ректор Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. У 1982 р. його було обрано членом-кореспондентом, а у 1990 р. – дійсним членом Академії педагогічних наук СРСР. З 1991 р. – дійсний член Національної академії педагогічних наук України, іноземний член Російської академії освіти, почесний доктор багатьох провідних університетів України.

Наукові інтереси вченого спрямовані на розробку асимптотичних методів інтегрування диференціальних рівнянь та їх систем. Він уперше всебічно дослідив досить складні випадки внутрішніх і зовнішніх резонансів, які досить часто зустрічаються в теорії і на практиці. Одержані ним результати пов'язані з розробкою алгоритмів побудови наближених розв'язків систем диференціальних рівнянь з параметрами та їх математичним обґрунтуванням. Було доведено, що наближені розв'язки, побудовані за цими алгоритмами, є асимптотичними розв'язками точних розв'язків даних систем.

Розроблені М. І. Шкілем методи дозволяють будувати (в розумінні Крилова – Боголюбова – Митропольського) асимптотичні розв'язки систем диференціальних рівнянь з повільно змінними коефіцієнтами, диференціальних рівнянь з малим параметром при частині похідних, диференціальних рівнянь із загалом нейтрального типу, рівнянь з ізольованими особливостями, інтегро-диференціальних рівнянь, систем диференціальних рівнянь з періодичними коефіцієнтами, систем диференціальних рівнянь з сумовними коефіцієнтами.

У його працях уперше одержано результати, коли в характеристичному рівнянні з'являються кратні корені з кратними елементарними дільниками. Доведено, що в цих випадках, на відміну від простих коренів, асимптотичні розв'язки зображуються степеневими рядами за дробовими степенями малого параметра, показники яких залежать як від кратності елементарних дільників, так і від деяких співвідношень між коефіцієнтами даної системи. Отримано необхідні і достатні умови існування асимптотичних розв'язків шуканих розв'язків, причому доведення достатніх умов дає алгоритм побудови відповідних асимптотичних розв'язків.

Його теоретичні результати знайшли широке застосування при розрахунку зусиль, які виникають у шахтних підйомних канатах.

В останні роки М. І. Шкіль успішно працює над розв'язанням досить складної математичної проблеми, коли в системі диференціальних рівнянь з'являються так звані точки повороту. Над цією проблемою працювали відомі математики, такі як Р. Лангер, В. Вазов, Л. Чезарі, А. А. Дороніцин, С. О. Ломов, А. М. Самойленко. Однак ця проблема і на сьогодні потребує свого подальшого розв'язання. М. І. Шкілю і його учням вдалося шляхом уве-

дення “збуреного” характеристичного рівняння отримати формальні розв'язки для окремих типів систем диференціальних рівнянь і довести, що ці розв'язки в околі точок повороту є асимптотичними зображеннями точних розв'язків цих систем.

Ним отримано досить важливі математичні результати, коли в системі при похідних матриця коефіцієнтів є особливою. М. І. Шкіль уперше, на відміну від попередників, дослідив принципово новий випадок, коли виродженість настає в окремих точках. В околі цих точок побудовано асимптотичні формули для розв'язків таких систем, які методом “зшивання” можуть бути продовжені на весь інтервал зміни аргументу.

Результати досліджень вченого викладено більш як у 350 наукових працях, зокрема в 10 монографіях, 20 підручниках та посібниках. Монографію “Асимптотичні методи в теорії лінійних диференціальних рівнянь” (у співавторстві з С. Ф. Феценком, Л. Д. Ніколенком) перевидано в США. За цикл робіт “Розвиток аналітичних і асимптотичних методів

розв'язання диференціальних, інтегральних та інтегро-диференціальних рівнянь і їх застосування до задач математичної та теоретичної фізики” М. І. Шкіля відзначено премією НАН України імені М. М. Крилова. У 2004 році за цикл праць “Асимптотична теорія лінійних сингулярних диференціальних рівнянь” йому спільно з А. М. Самойленком та В. П. Яковцем присуджено премію НАН України імені М. В. Остроградського. Він також є лауреатом премії імені В. І. Вернадського.

М. І. Шкіль приділяє велику увагу вихованню наукової зміни, керує науковими семінарами, читає спецкурси, пов'язані з асимптотичним інтегруванням диференціальних рівнянь, які містять параметри. Серед його учнів – 5 докторів і понад 30 кандидатів фізико-математичних наук.

Упродовж багатьох років Микола Іванович успішно поєднує наукову роботу з педагогічною – читає курси математичного аналізу, диференціальних рівнянь, курси за вибором для студентів фізико-математичного факультету, здійснює наукове керівництво дисертаційних досліджень аспірантів і докторантів.

За комплект підручників “Вища математика” та “Математичний аналіз” М. І. Шкілю в складі авторського колективу Указом Президента України у 1996 р. присуджено Державну премію в галузі науки і техніки. Премією Національної академії педагогічних наук України відзначено також підручник “Алгебра і початки аналізу” для 10 класу шкіл і класів з поглибленим вивченням математики, одним із авторів якого є М. І. Шкіль.

За вагомих особистий внесок у розвиток національної освіти, плідну наукову і педагогічну діяльність Миколу Івановича нагороджено Почесною відзнакою Президента України, Почесною Грамотою Кабінету Міністрів України, Грамотою Верховної Ради. М. І. Шкіль – кавалер орденів “За заслуги” I, II, III ступенів та “Ярослава Мудрого” IV і V ступенів. Указом Президента йому присвоєно почесне звання “Заслужений діяч науки і техніки”.

Поряд з науковою, науково-педагогічною діяльністю М. І. Шкіль проводить значну науково-організаційну роботу. Він очолює спеціалізовану раду по захисту докторських дисертацій у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова, є членом редколегії журналів “Нелінійні коливання”, “Вища школа”, “Рідна школа”, членом секції “Математика і механіка” Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки.

Своє вісімдесятиріччя Микола Іванович зустрів сповнений енергією і великими творчими задумами. Побажаємо йому натхнення, сил і здоров'я для їх здійснення!

**В. С. Королюк, І. О. Луковський, А. М. Самойленко,
М. О. Перестюк, М. В. Працьовитий, В. П. Яковець**

Григорій ВОЛИНКА,
професор, доктор
філософських наук,
проректор з наукової
роботи університету

Після чергової денної порції урочистостей, вражень і доброго німецького пива ми сиділи у своєму скромному номері за кавою і “розбирали польоти”. Розмова непомітно перекинулася на Г. Лейбніца з його ідеєю синтезу математики з логікою, потім на Г. Кантора з його спробами створити загальну теорію множин. Миколі Івановичу, як мені здалося, тема розмови була абсолютно цікавою. Бачили б ви блиск його очей, чули б надзвичайно глибокі, іскрометні судження з приводу предмета нашої бесіди! Коли ж розмова зачепила тематику розробок Д. Гілберта, пам'ятаю, йшлося про його ідею об'єднання різнопланових математичних теорій на основі формального аксіоматичного методу, Микола Іванович підхопився із крісла, щоби сказати щось дуже важливе. Але я, забувши про субординацію (зараз жалкую), перехопив ініціативу і задав членам нашої нечисленної делегації наївне питання.

Я запитав: щойно йшлося про Д. Гілберта. А чи відоме вам ім'я одного із сучасних його послідовників, Миколи Бурбакі?

Микола Іванович опустився в крісло промовчавши. Лише

загадково посміхнувся, дивлячись мені в очі. Я тоді зовсім нічого не зрозумів. Ні щирої, але таємничої, посмішки, ні мовчання, яке раптово замінило потяг сказати важливу річ. Пригадалося правило Сфінкса: про невимовне треба мовчати.

На допомогу Миколі Івановичу прийшов третій член нашої делегації Геннадій Панасович Грищенко. Цей розумний чоловік нагадав, що особистості, яка б носила ім'я Nikolas Bourbaki, немає, що цей псевдонім привласнила собі група невідомих широкому загалові французьких математиків, яка вирішила поексплуатувати інтелектуальний потенціал інших країн, використовуючи його принципово без посилань на імена авторів. Можливо, за таке співробітництво платили непогані гроші.

“Але ж, – додав я, – група Миколи Бурбакі є елітною. Вона суттєво просунула ідеї Лейбніца, Кантора, Гілберта та інших математиків. На її праці часто посилаються. Якби я був математиком, вважав за честь навіть інкогніто перебувати у її складі. Якщо хтось із наших українських математиків залучений до її діяльності, – честь йому і хвала. До речі, я зовсім не згоден з твердженням про французьке походження імені групи. Воно – явно слов'янське. До того ж Bourbaki – не прізвище, а, скоріше, прізвисько, пов'язане з місцем народження.”

Тут Микола Іванович ще раз таємниче посміхнувся і знову загадково промовчав, кинувши більш уважний погляд на мене.

Посмішки керівника делегації здалися дещо скептичними. І все ж я набрався сміливості і випалив, що маю досить вірогідну гіпотезу щодо витоків псевдоніму, за яким має стояти цілком реальна особистість непересічного математика, можливо, зовсім не французького. Пообіцяв, що років за двадцять я цю гіпотезу доведу.

Але останнє двадцятиріччя виявилось надто багатим на події. Перебудова, гласність, прискорення, демократизація, ГКЧП, розпад СРСР, розбудова незалежності, вибори, майдани, наметові містечка тощо відволікали. Тож моя гіпотеза як була, так і залишилася гіпотезою. Доведеться її оприлюднити, бо знову вибори і знову не встигну обґрунтувати її належним чином.

ТАЄМНИЦЯ АКАДЕМІКА ШКІЛЯ

С Л О В О П Р О В Ч И Т Е Л Я

Геннадій ГРИЩЕНКО,
професор, заслужений
працівник освіти України,
останній декан фізико-
математичного факультету
НПУ імені М. П. Драгоманова (1982–2006)

Микола Іванович народився через 132 роки по здійсненні згаданого топографічного опису. Після драматичних революційних і пореволюційних подій, визвольних змагань за незалежну Україну на Полтавщині, ще значною мірою зберігався традиційний селянський побут, питомо частину якого становила багатомірною народна культура, зберігалася й народна мова, найближча за своїми визначальними характеристиками до мови літературної. Відбувалися й дуже помітні зміни, які формували сучасне. До них, безперечно, належить прихід до українського села української школи. Це був один з найважливіших наслідків українізації, здійсненої протягом 20-х років ХХ століття. Однак 30-ті роки – історичний контекст народження й дитинства М. І. Шкіля – позначилися в історії України, а отже, й житті нашого ювіляра, драматичними подіями: процес українізації було припинено, свідомо влаштовано голодомор 1932-1933 років, названий в одному з документів 1983 року “продовольчими труднощами на Україні, що мали місце на початку 30-х років”. Політичні репресії того періоду винищували не тільки представників духовної еліти – письменників, митців, учених, а й простих людей – селян, робітників.

13 грудня 1932 року в сім’ї Івана Полікарповича і Христини Василівни Шкілів народився хлопчик. Бабуся, батькова мама, побачивши новонародженого хлопчика, вигукнула: “Андрійко народився!”, бо було це в день Андрія. Проте мама, яка не завжди була згодна зі свекрухою, настояла на тому, щоб сина назвали Миколою. День Миколи 19 грудня.

Перед Великою Вітчизняною війною Микола Шкіль закінчив два класи. За тодішніми нормами це була половина першого рівня освіти. Можна не сумніватися в тому, що до Миколи Івановича часто приходять спогади про передвоєнне дитинство, а особливо про той час, коли Україна влітку 1941 року опинилася в огненному вирі війни, окупації, незліченних втрат рідних і близьких. Іван Полікарпович Шкіль – батько Миколи Івановича – загинув у 1943 році як солдат Великої Вітчизняної війни.

Випробування війною не були останніми. В 1948 році від голоду (а був же в Україні і голод 1947 року) померла Миколина мати, Христина Василівна. Про маму Микола Іванович згадує так: “Бог послав моїй мамі ... дивовижну вроду. І як би не засмагало в городі, та на буряках, та біля конопель її правильне обличчя, чорні очі і рівні, мов вишиті, брови вирізняли його. Навіть у смутку робили урочистим, аж святим. А вже як посміхнеться – сама ласка. Здається, нічого вже більше не треба, і ти захищений її ласкою від будь-яких негараздів у цілому світі.

Горе, що, мов блискавки у грозу, розпинало її життя, не відібрало в моєї матусі краси, не відібрало доброти й всепрощення”.

Повоєнне сирітство, на щастя, не вибило з життєвої колії Миколи Шкіля. Щоденна скрута спонукала було залишити школу й піти на власний хліб, однак знайшлася добра душа в особі вчителя Івана Федоровича Кудіна, який, помітивши яскраво виражений інтелект учня, переконав його продовжити навчання. За тих важких умов залишалося без надії сподіватися. І сподівання таки здійснилися.

По закінченні Худоліївської середньої школи Микола Шкіль у 1951 році вступив на фізико-математичний факультет Київського державного педагогічного інституту. Став Микола студентом-фізиком у головному педагогічному інституті України. Провчився два роки, і побачили у нього викладачі неординарні здібності до розв’язування математичних задач, до математики. Перевели Миколу Шкіля на математичну спеціальність, і був випущений він у 1955 році “викладачем математики і фізики середньої школи”.

В інституті перед обдарованим юнаком відкрився складний, у багатьох своїх аспектах незбагнений світ математики. У цьому світі свої власні дороги може знайти лише той, хто здатен в інтелектуальній діяльності сягати висот аналізу й узагальнення, вміння шукати й обґрунтовувати взаємозв’язки й взаємозалежності між абстрактними сутностями й поняттями як вияви об’єктивної реальності.

Педагогічну діяльність Микола Іванович розпочав 15 серпня 1955 року учителем математики Розкішанської середньої школи та інспектором шкіл Ставищанського району на півдні Київської області. Проте талановитого молодого математика запросили до аспірантури кафедри математичного аналізу КДП ім. О. М. Горького.

Упродовж 1955–1958 років навчався Микола Шкіль у видатних математиків того часу М. М. Боголюбова, Ю. О. Митропольського, С. Ф. Феценка. У 1959 році він захистив кандидатську дисертацію “До питання про асимптотичне зображення розв’язків систем диференціальних рівнянь, які містять параметр” і йому було присуджено науковий ступінь кандидата фізико-математичних наук, а в 1968 році – докторську на тему: “Про деякі асимптотичні методи в теорії лінійних диференціальних рівнянь з повільно змінними коефіцієнтами”.

Наукові пошуки вченого-математика були зосереджені на дослідженні асимптотичних методів інтегрування диференціальних рівнянь та їх систем. Він уперше дослідив складні випадки внутрішніх і зовнішніх резонансів, досить частих з теоретичного й практичного поглядів.

Наукові результати, одержані М. І. Шкілем, пов’язані з розробкою алгоритмів побудови наближених розв’язків систем диференціальних рівнянь з параметром та їх математичним обґрунтуванням. На основі його методів можна будувати (за концепцією Крилова-Боголюбова-Митропольського) асимптотичні розв’язки таких різновидів рівнянь: з повільно змінними коефіцієнтами, з малим параметром при частині похідних, нейтраль-

ного типу, з ізолюваними особливостями, з періодичними коефіцієнтами тощо. Як зазначають математики, дійсні члени НАН України Ю. М. Березанський, В. С. Корольок, Ю. О. Митропольський, А. М. Самойленко й І. В. Скрипник, у працях М. І. Шкіля вперше одержано результати, які розв’язують проблему знаходження асимптотичних розв’язків зазначених систем у випадку кратного кореня відповідного характеристичного рівняння.

М. І. Шкіль утворив в рідному інституті, який став тепер Національним педагогічним університетом імені М. П. Драгоманова, математичну школу. Під його безпосереднім науковим керівництвом кандидатами фізико-математичних наук стали понад тридцять осіб, а докторами – троє. Протягом останніх років разом зі своїми учнями він успішно досліджує досить складну математичну проблему, пов’язану з системою диференціальних рівнянь з точками повороту. М. І. Шкілю та його учням вдалося шляхом введення “збуреного” характеристичного рівняння одержати формальні розв’язки для окремих типів систем рівнянь і довести, що ці розв’язки в околі точок повороту є асимптотичним зображенням точних розв’язків розглянутих систем.

Результати наукових пошуків М. І. Шкіля висвітлено у більш ніж 350 працях, зокрема, у 8 монографіях, 20 підручниках та посібниках. Монографія “Асимптотичні методи в теорії лінійних диференціальних рівнянь”, написана у співавторстві з науковим керівником М. І. Шкіля проф. С. Ф. Феценком та Л. Д. Ніколенко, була видана в США. За цикл робіт “Розвиток аналітичних і асимптотичних методів розв’язання диференціальних та інтегродиференціальних рівнянь і їх застосування до задач математичної та теоретичної фізики” М. І. Шкілю було присуджено премію НАН України імені академіка М. М. Крилова. Участь вченого у створенні комплексу підручників “Вища математика” (у трьох книгах) та “Математичний аналіз” (у двох частинах) відзначено Державною премією в галузі науки й техніки за 1996 рік.

Крім наукових пошуків, заняття проблемами вищої математики, життєвий шлях М. І. Шкіля науковий адміністративно-педагогічний і громадською діяльністю. В рідному інституті він пройшов такий шлях: декан загальнонаукового факультету – заступник декана фізико-математичного факультету – проректор з науково-дослідної роботи. З 1973 року М. І. Шкіль працює на посаді ректора Київського державного педагогічного інституту ім. О. М. Горького. За кілька десятиліть його ректорської діяльності педінститут, а потім перший в Україні педагогічний університет зростав, зміцнювався якісно, кількісно й територіально: відкривалися нові факультети й спеціальності, будувалися нові гуртожитки й спортивний комплекс. За таких умов адміністративно-педагогічна діяльність ректора доповнювалася будівельно-господарською, на яку витрачалося надто багато зусиль, тому що всі проблеми негаразди (а без них не обходилося ніколи) ставали насамперед проблемами ректора, і він зобов’язаний був шукати “асимптотичні розв’язки рівнянь щоденної життєвої практики”.

М. І. Шкіль – один з активних репрезентантів втілення в життя розбудови української національної вищої школи. Протягом 1991–1992 років колектив викладачів фізико-математичного факультету під його загальним керівництвом підготував новітні програми фахових дисциплін для підготовки вчителів математики й фізики у вищих педагогічних навчальних закладах України. Микола Іванович – один із авторів “Освітньо-професійної програми вищої освіти за професійним спрямуванням 6.0801 (1994 рік) – галузевого стандарту вищої освіти першого покоління. Пізніше він керував творчим колективом, який створив Галузевий стандарт вищої освіти з підготовки бакалавра за спеціальністю 6.010100 “Педагогіка і методика середньої освіти. Математика”. Цей стандарт затверджено Міністерством освіти і науки України в жовтні 2002 року.

Очолюючи багатотисячний колектив університету, М. І. Шкіль доклав багато зусиль для встановлення наукових зв’язків Національного педагогічного університету з українськими й зарубіжними вищими навчальними закладами. Наукову, педагогічну й адміністративну діяльність він поєднував зі значною за обсягом і результативністю науково-організаційною діяльністю як віце-президент Українського математичного товариства, член спеціалізованого рад із захисту докторських дисертацій, член редколегій журналів “Український математичний журнал”, “Вища школа”, “Рідна школа”, Президент товариства зв’язків “Україна – Казахстан”.

Досягнення М. І. Шкіля – доктора фізико-математичних наук, професора, дійсного члена НАПН України та АНВШ України, іноземного члена Російської академії освіти, Почесного академіка Міжнародної кадрової академії, Почесного доктора вищих навчальних закладів України, – крім згаданих престижних премій, відзначено орденом “За заслуги” I, II, і III ступенів, медаллю “М. В. Остроградський – 200 років”, званням “Заслужений діяч науки і техніки України”, Почесною відзнакою Президента України, Почесною грамотою Кабінету Міністрів України, орденами Ярослава Мудрого IV і V ступенів.

Ані життєві прикраси, ані успіхи й радощі перемог і досягнень не знівельовали в нашому ювілярові сильної, непересічної особистості, що виявляє почуття власної гідності, поєднує в собі риси строгого математичного мислення й лірично-пісенного настрою, уміє керувати великими колективами людей і виявляти піклування про своє найближче оточення – фізико-математичну родину, створену разом з берегинєю домашнього вогнища, дружиною Катериною Тодосівною – майстринею педагогічної справи, заслуженою вчителькою України.

Як сказав у виступі на урочистому засіданні Вченої ради НПУ імені М. П. Драгоманова з нагоди 70-річчя Миколи Івановича Шкіля дійсний член НАПН України професор Арнольд Панасович Грищенко: “Микола Іванович на шляху з минулого до сучасного подолав сім доріг, кожна з яких тривала десять років. Перші три з них – це trivium (що буквально означає “три дороги” першого рівня давньої університетської освіти, яка включала граматику, риторичку й логіку”. Чотири наступні - quadrivium, тобто чотири дороги вищого рівня університетської освіти – арифметика, геометрія, астрономія і музика. Саме до останніх чотирьох предметів застосовували спільну назву математика, причому кожен з них окремо також позначався як математика, тобто знання, тобто те, що вивчено”.

Восьма дорога академіка Шкіля пролягала тією ж асимптою багатогранного, творчого, мудрого життя вченого, громадянина, сім’янина.

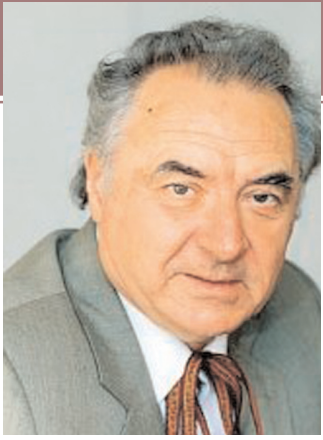
Закінчую це есе словами незабутнього Арнольда Панасовича:

**“Вже почалось, мабуть, майбутнє.
Оце, либонь, вже почалось...
Не забувайте незабутнє, –
воно вже інеєм взялось!**

**І не знецінюйте коштовне,
Не загубіться у юрбі.
Не промініяйте неповторне
на сто ерзаців у собі.**

**Минають фронди і жіронди,
минає славе і гучне.
Шукайте посмішку Джоконди,
вона ніколи не мине!”**

МОГУТНЄ СЛОВО МИКОЛИ ІВАНОВИЧА ШКІЛЯ

Анатолій ПАЛАМАРЕНКО,
народний артист
України, Герой України

Я був здивований, що раптом подзвонив Микола Іванович Шкіля. Запросив мене на співбесіду. Він запропонував мені працювати в університеті, і я так подумав, а чому б ні, давайте спробуємо. Розпочав свою діяльність, у мене були студенти, і от одного разу прийшов Микола Іванович зі своїми колегами до мене на лекцію. Побув і каже: я це у вас наче на спектаклі побував. Мені, справді, вдалося зі студентами організувати так лекції, що вони були цікаві, тому що "Слово" – це взагалі цікава наука, це унікальна наука. В школах вчать грамоти, вчать читати, складати із складів слово, із слів речення, і все. А як це речення підняти, перегнати через себе і подати його правильно, цього нас, на превеликий жаль, не вчили і поки що не вчать. Взагалі, професія викладача у педагогічному університеті, котрий навчає "слова", але у поєднанні з професією артиста – це дуже цінна річ. Адже філологи, мовники, люди, які

мають діло зі "словом", з літературою, мусять бути якоюсь мірою артистичними людьми, мати особливий талант. Потрібно любити літературу, любити "слово", вміти правильно читати літературу, а не просто пробігати очима твір. Зараз вчать швидкочитання. А читати треба так, як пише автор, у такому темпі, як рука пише літери, слова. Тоді буде відтворюватися уява, кожне слово набуде певної смислової ваги. Як цю вагомість правильно розмістити і правильно створити фразу з речення – це вже мусить бути професійний підхід до цього. Дякуючи Миколі Івановичу (чи це інтуїція, чи любов до цієї науки, до літератури, Господь його знає) студенти педуніверситету навчаються філологічної науки у митців, майстрів слова, тобто у цьому Микола Іванович понав прямо, як кажуть, у десятку.

Така наука дуже потрібна майбутнім вчителям – людям, які в майбутньому матимуть справу зі "словом", із художнім словом.

Особисто ж для мене Микола Іванович – особлива людина, особлива душа у нього. Я читав кілька разів його "Недовезені соняшники", перечитую, переганяю його розповідь через своє ество, через свою душу, через своє дитинство. І завжди в мене сльози з'являються, що аж не можу читати. Справді, спокійно це не можна читати, тому що перед очима постає і його тяжке дитинство, і моє.

Якось Микола Іванович розповідав про своє дитинство, про своє сприйняття того часу. І я зрозумів, що така чуттєва душа розвинулася у нього ще з дитячих років. Тому-то він нелегкі долі українців, наші українські сльози, переганні через життя, так вміло переніс на папір. Яка це талановита людина! Читаючи його, розумієш, що талант до математики у нього з дитинства.

А як він передав почуття любові до матері! Це таке українське, це таке надзвичайне. І зараз мусить бути хвилююче почуття тому, що діти сьогодні називають батьків на "ти", а в нас такого не було. Мама – це "Вони", це щось таке велике, таке могутнє,

створене із багатьох понять. Що таке "Мама"? Що таке "Мати"? Це були "Вони"!!! Мені дуже подобається, коли пише Микола Іванович, скрізь відмінюючи маму на "Ви". Це мене так хвилює, і знаєте, не можу спокійно читати, від оцього великого відчуття, від оцієї нашої могутньої, природної любові до матері.

А з якими почуттями він розповідав про сім'ю, про свого брата. Як він показував, як в дитинстві спілкувався з братом (брат був глухонімий), як він це руками професійно робив. Це мене настільки здивувало! Сидить переді мною видатний вчений, людина-академік, людина – прекрасний талановитий педагог, людина з великої літери, і тут – настільки рідне моїй душі, це ставлення і до людей, і до життя, і до своїх рідних, і до всіх тих проблем, через які він пройшов. Це мене дуже і дуже схвилювало і зріднило. Я, наскільки можна було, запрошував Миколу Івановича і Катерину Тодосівну на свої прем'єри, Шевченка він слухав, і інші речі.

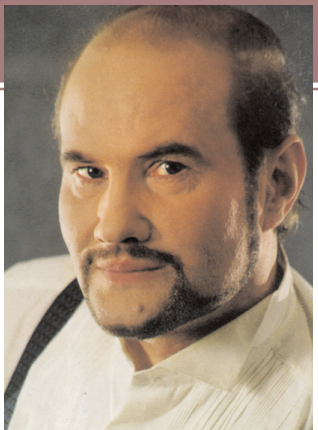
Коли він створив книгу "Недовезені соняшники", я її прочитав, як кажуть, проковтнув. Був концерт у Жовтневому палаці, сиділо керівництво України, Микола Іванович та інші поважні гості. Я прочитав розділ "Галстук", і там настільки сконцентровані сильні почуття, що слова пішли разом зі сльозами. Я, 65 років на сцені, із малого хлопчика, вмів тримати завжди в собі почуття, передаю їх тільки словом, а тут сльози. Весь зал, все керівництво залилось сльозами, і Микола Іванович також. Неможливо спокійно читати, відчуваю людину, титана нашої науки і нашого повсякденного життя. Це єдина річ в моєму житті, в моєму великому репертуарі, де я не можу стримати сліз, Господь його знає. Така відвертість у його "Недовезених соняшниках". Я не знаю, наскільки сучасна молодь це може зрозуміти. Його розуміє середнє покоління, старше покоління, які пам'ятають, які знають, які вирости серед цього дива. Він описує, як мама приїздила, приходила стомлена після колгоспної роботи. Так їхали додому стомлені всі наші мами – співали, їхали на роботу після недоспаних ночей – співали. І це було настільки велично, настільки притаманне це почуття нашої української душі! Зараз, на превеликий жаль, теперішньому поколінню це не перейшло. Між тим поколінням і теперішнім поколінням – велика прірва, і дуже боляче, що наша молодь не перейнялася тими піснями і тими відчуттями. Ми мусимо так виховувати нашу молодь, щоб зв'язок був обов'язково. Зв'язок цей душевний, зв'язок мусить бути природжений, тому що людина є людина, вона мусить відчувати, знати той час, а коли вона цього не відчуває, коли є прірва – звичайно, дуже боляче.

Якраз Микола Іванович, його творчість як людини, як фахівця і як письменника, дуже цінна. Повесть "Недовезені соняшники" настільки хвилююча, що завдяки тільки їй він увійшов у нашу літературу, увійшов у наше життя, у наші почуття. Микола Іванович – це величина в математиці і величина в нашому українському національному суспільстві, тому що він великий патріот і великий українець.

Так я відчуваю Миколу Івановича, так я його люблю, так він припав до моєї душі. Коли я з ним зустрічаюсь, він мені, як рідний брат. Настільки душа з душею поєднались, і він в моїй душі. Хай йому легенько гикнеться.

Від щирого серця хочу побажати міцного здоров'я на довгі роки та творчих здобутків!!! І хай його СЛОВО завжди звучить в наших серцях!!!

ОСВІТЯНСЬКИЙ ПАТРІАРХ

Андрій ДЕМИДЕНКО,
поет, народний артист
України, лауреат
Міжнародних
премій, академік,
професор

педагогічні покоління, династії. Цього вже достатньо, щоб почуватися вартісним і щасливим.

Про постать Миколи Івановича Шкіля в українській педагогіці й математичній науці емко написано на Батьківщині та за кордоном. І ця постать вивершується не лише своєю змістовністю і вагомістю здобутків. Вона глибока. Масштабна. Історична. Багатовимірною своїми талантами і навдивовиж цікава. З невтомною думкою про людське життя і його величність Учителя.

У рисах добротної зовнішності, в карбах непростого характеру та переливах щедро заземленої в народне пракоріння розлогої мудрості Миколи Івановича одразу розпізнаєш живий, колоритний генотип справжнього українця. А який прилив сил відчуваєш від козацького потиску його руки!

Скільки дотепної іронії, хитринок-веселинок ховається у його прямому погляді, у тих кошлатих, розкуйовджених бровах-гніздах!

І як же праглося спостерігати за перепадами-змінами в його ректорському настрої! То гранично строгий і впертий, то відверто мовчазний, що слова з нього

й кінцями не витягнеш. А то, як раптова хвиля, солодко говіркий, окличний, ладен обійняти усю планету.

Вести бесіду з Миколою Івановичем – завжди втіха і розкіш для співрозмовника. Тут і розкрилля жестів, і атакуючі ексресії, і розважливий плин думок.

Знаю: по сутності Микола Шкіля оптиміст. Хоча й тепер гірко плаче, як згадає своє раннє сирітство, голод і холод, свою без пори померлу тиху полтавську матір і глухонімого брата Василя, про якого так тепло розповідає все своє життя. Зразків такої любові і такої пам'яті у світі мало.

Але найбільше мене вражає у ньому його душа. Я б ніколи не повірив, що у вченого-математика (як і у фізика) вона може бути такою співучою – до зустрічі з М. Шкілем був переконаний, що така ж пісна і аскетична, як і їхні формули. А виявилася бентежною і рухливою. Сповненою високості й дитячого подиву. Жартівливого азарту й невгамовного сонячного проміння.

А ще у Миколи Івановича непоборна любов до митців. Українська духовність, національна культура посідають у серці ювіляра особливе місце. Це він, Микола Шкіля, понад 20 років тому запросив мене читати лек-

ції у стінах Драгомановського університету – в лоні його альма-матері. Як перед цим запросив Анатолія Авдієвського та Анатолія Паламаренка...

До всього цього наш ясночоллий ювілянт має чудовий талант співака і широко апробований дар письменника. Він володар красивого й рідкісного драматичного тенору. Іноді, бувало, брав окремі високі ноти чистіше і краще за самого свого вокального кумира Анатолія Солов'яненка. І це чиста правда. Пригадую, з якою полум'яністю і натхненням Микола Шкіля співав своїм друзям улюблені українські народні пісні та класичні арії.

А з якою читацькою прихильністю привітала українська громада появу його зворушливої автобіографічної повісті "Недовезені соняшники..."! Та особливого резонансу повість зазнала, коли відомі актори здійснили її радіопостановку на Українському радіо.

А ще я з приємністю хочу зацітувати свій вірш-експромт, який сьогодні знають чи не всі українські педагоги:

**Їдуть зблизка і здала
До Миколи до Шкіля –
Бо він розум окриля.
Бо він душу звеселя.
Благословенна
українська земля,
Що народила
Миколу Шкіля.
І лунає звідусіль:
– Хай живе Микола Шкіля.
– Хай живе Микола Шкіля!**

Тож з роси і води Вам, освітянський патріарше! Літ міцних і здорових – аж за далекий обрій! І хай завжди поруч із Вами буде вельмишановна Катерина Тодосівна – Богом дана дружина і соратниця, золота тачанка Вашої долі.

